

BISKOPPEN OVER KØBENHAVNS STIFT

Nørregade 11 · 1165 København K · Telefon 33 47 65 00 · E-mail: kmkbh@km.dk

Den 17. december 2009
Løbenr. 654741/09

Kirkeministeriet
(e-post: km@km.dk)

Svar på høring vedrørende forslag til lov om ændring af lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning og forskellige andre love

Ved brev af 25. november 2009 har Kirkeministeriet fremsendt høring om indførelse af ansættelse af biskopper på 12-årige åremål, ligesom der lægges op til en forhøjelse af den pligtige afgangsalder for tjenestemandsansatte præster, provster og biskopper fra de nuværende 70 til 75 år.

I den anledning har jeg følgende bemærkninger:

Det fremgår af baggrund for lovforslaget, at forslaget om en åremålsansættelse for biskopper er en del af regeringsgrundlaget fra november 2007 om 'Mulighedernes samfund'. Det fremgår af pkt. 22 af nævnte regeringsgrundlag, at formålet med regeringsinitiativet er, at 'Regeringen siden 2001 har reformeret folkekirken på en lang række punkter. Dette arbejde med en moderne folkekirke vil regeringen fortsætte. Regeringen vil i den kommende tid gennemføre initiativer, der bidrager til at sikre et bedre greb om udgiftsudviklingen i folkekirkens lokale økonomi. Og samtidig skal der sikres bedre service til folkekirkens medlemmer. Desuden vil regeringen flytte statens støtte fra præstelønningerne til de samfundsopgaver som folkekirken varetager. Snærende regler og stive systemer må ikke stå i vejen for udviklingen af det kirkelige liv. Regeringen vil derfor fortsætte arbejdet med regelforenklinger og decentralisering af kompetence på folkekirkens område, så det administrative arbejde lettes mest muligt til glæde og gavn for både medlemmerne og folkekirkens ansatte'.

Af de konkrete initiativer fremgår det, at 'regeringen vil tage initiativ til, at nyudnævnte biskopper fremover ansættes på længerevarende åremål'. Da dette formål ikke ses at falde ind under nogle af de øvrige nævnte principper, må begrundelsen for dette nødvendigvis udspringe af 'arbejde med en moderne folkekirke'.

Det må opfattes som om, at folkekirken skal ses som en moderne virksomhed med biskoppen som virksomhedsleder på godt og ondt.

Jeg skal imidlertid i den anledning bemærke, at 12 år ikke er meget til at kunne gennemføre eventuelle ændringer i fx sogne- og pastoratsstrukturen, hvilket ses at være en vigtig del af at sikre et bedre greb om udgiftsudviklingen i folkekirkens økonomi.

Dette beror på, at folkekirken ikke er topstyret med en central overordnet, der har beføjelser til at kræve ændringer gennemført. Biskoppen kan ikke melde hensigter ud til umiddelbar efterlevelse i sognene. I forbindelse med fx struktur, skal biskoppen i stedet inspirere og vise vej, men de endelige beslutninger om ændringer skal komme 'nedefra', dvs. fra menighedsrådene. Og erfaringen viser, at denne proces kan være temmelig langtrukket, hvilket vil betyde at en 12 årig periode meget vel kan vise sig ikke at være tid nok til at få gennemført nødvendige ændringer, hvorefter de enkelte sogne og provster, når der tiltræder en ny biskop med andre ønsker og prioriteringer, vil få en velbegrunder opfattelse af, at der ikke kan lægges nogen linje i det lokale kirkelige liv og udvikling. Der vil derfor i stedet være hyppigt skiftende retninger, som menighedsrådet skal tage stilling til og hensyn, der skal varetages. Jeg forudser, at noget sådant vil slide voldsomt på menighedsrådene og der vil komme yderligere en svækket tilgang til menighedsråd med en efterfølgende voldsom svækkelse af, hvilket demokratisk grundlag et menighedsråd har, eller hvor stort det demokratiske mandat egentlig er. Endvidere ses dette at stemme dårligt overens med det andet formål i regeringsgrundlaget: at arbejde med regelforenklinger, så det administrative arbejde lettes mest muligt til glæde og gavn for medlemmerne og folkekirkens ansatte.

Det står flere gange nævnt i 'Baggrund for lovforslaget', at biskopper vælges af menighedsrådsmedlemmerne.

Dette er ikke fuldstændig korrekt, idet tillige hver eneste tjenstemandsansatte og fast overenskomstansatte præst i stiftet kan afgive en stemme ved et bispevalg. (Jeg skal i den anledning anbefale, at afstemningsretten udvides til at omfatte alle præster, som den konkrete biskop har tilsyn med, og ikke kun dem, der er fastansatte i sognepræstestillinger. Jeg giver gerne en begrundelse for dette ved en anden lejlighed), men skal her nøjes med at tilkendegive vigtigheden af, at hensynet til en ansættelsesperiode ikke blot skal ses i relation til menighedsråd og deres funktion, men navnlig i forhold til de præster, som biskoppen har tilsyn med og et fortrolighedsforhold til. Den tidligere biskop over Københavns Stift har i sit oprindelige høringssvar nævnt, at der savnes en refleksion over bispeembedets væsen og indhold, og jeg vil støtte dette argument. Således savner jeg en refleksion om tilsynsfunktionen i forhold til præster og menighedsråd og kirkens forkyndelse som sådan.

Jeg er uenig i lovforslagets bemærkning om, at en åremålsansættelse vil være omkostningsneutral. Det må påpeges, at en åremålsansættelse bør medføre en økonomisk godtgørelse svarende til den sædvanlige godtgørelse for åremålsansættelser, også selvom Kirkeministeriet grundet periodens længde, ikke finder grundlag for at udbetale åremålsstillæg til biskopper, jf. lovbemærkningerne side 18.

Jeg har noteret mig, at det er Kirkeministeriets hensigt, at aflønne en biskops tilbagegangsstilling med to lønrammer lavere end bispestillingen og at pensionen skal svare til bispepension. Det fremgår af lovbemærkningerne, at denne del af yderligere udgifter skal holdes inden for det enkelte stifts præstebevilling. Dette finder jeg uacceptabelt.

Biskopperne og Kirkeministeriet har noetp indgået aftale om omfordeling af præstenormeringen, hvilket betyder, at fx Københavns Stift skal afgive 7,2 præstestillinger inden for en kort årrække. Det vil være umuligt at afholde yderligere udgifter til præstestillinger, som stiftet ikke har brug for i sin normering. Endvidere ses der i Kirkeministeriets lovbemærkninger ikke at være taget stilling til, om de pågældende tilbagegangsstillinger skal oprettes inden for det stift, den fratrædende biskop var ansat i. Tværtimod lægges der op til, at den fratrædende biskop selv skal have indflydelse på, hvor tilbagegangsstillingen skal oprettes. Så teoretisk kunne København og Århus for den sags skyld – som uddannelsesbyer – være 'oplagsplads' for adskillige tilbagegangsstillinger, fordi mange tilbagetrådte biskopper måtte ønske at have en uddannelses-

eller forskningsdel knyttet til tilbagegangsstillingen. En helt urimelig belastning for præstebevillingen, idet Kirkeministeriet forudsætter at udgifter i forbindelse med tilbagegangsstillingerne skal holdes inden for gældende præstebevilling.

Samtidig fremgår det af lovbemærkningerne side 19, at selvom der oprettes en tilbagegangsstilling ved et menighedsråd, behøver menighedsrådet ikke frygte en beskæring af deres kaldsret over for de eksisterende sognepræstestillinger. Dette kan jeg kun opfatte på den måde, at tilbagegangsstillingerne skal være 'overskydende stillinger' det vil sige ved siden af den eksisterende præstenormering, hvilket vil betyde at pengene skal findes UDOVER eksisterende præstebevilling.

Dertil vil jeg tillade mig at sætte spørgsmålstegn ved værdigheden ved, at den fratrædende biskop kan komme til at beklæde en stiftspræstestilling, såfremt der ikke er et menighedsråd, der vil 'modtage' den pågældende, efter at der har været forhandling mellem Kirkeministeriet og den forhandlingsberettigede organisation. Dette er næppe rimeligt.

Dertil kommer, at for at imødegå en sådan situation, kan man nemt tænke sig, at en biskop, hvis fratræden er nært forestående i sine sidste embeds-år vil føre en 'popularitetspolitik' over for menighedsråd i stiftet. Dette vil afgjort ikke have en positiv indflydelse på embedet og embedets anseelse, ligesom en popularitetspolitik givetvis vil medføre forøgede omkostninger, idet fx strukturændringer med besparelser for øje ikke vil blive søgt gennemført.

Min anbefaling er derfor, at der ikke gennemføres åremålsansættelse uden at ovenstående implikationer er afklaret.

Til forslaget om at indføre en forhøjelse af afgangsalder fra 70 år til 75 år for såvel siddende som kommende ansatte biskopper, provster og sognepræster, har jeg ingen bemærkninger, idet jeg dog finder, at biskopper og provster bør træde tilbage fra deres embeder som 70 årige af hensyn til dynamik i folkekirken.

Med venlig hilsen

Peter Skov-Jakobsen

Kopi til øvrige biskopper